

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА НАПН УКРАЇНИ
Лабораторія психодіагностики та науково-психологічної інформації

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра психології

Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція
«Українська школа в контексті війни: психологічні проблеми»

23 серпня 2024 року

Збірник тез наукових доповідей

Київ

2024

Рекомендовано до розповсюдження за ухвалою вченої ради Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України (протокол № 11 від 26 вересня 2024 року).

Українська школа в контексті війни: психологічні проблеми : збірник тез наукових доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 23 серпня 2024 року) / за ред. С. Д. Максименка. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2024. 124 с.

Редакційна колегія:

С. Д. Максименко, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор; **Н. В. Пророк**, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України; **Т. Д. Щербан**, доктор психологічних наук, професор; **І. І. Брецько**, кандидат психологічних наук, доцент; **С. Т. Бойко**, науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України

Метою проведення конференції є висвітлення психологічних аспектів освіти під час війни.

Зокрема, розглянуто психолого-педагогічні аспекти (освітні, вікові, гендерні тощо) взаємодії суб'єктів освітнього простору в умовах сучасних викликів; питання психологічної допомоги та підтримки дітей і дорослих у подоланні негативних психологічних наслідків війни; психологічні проблеми адаптаційних розладів у суб'єктів освітнього простору в ускладнених сучасних умовах (зокрема, воєнних дій, диджиталізації суспільства, інформаційних впливів); можливості адаптаційних ресурсів для подолання наслідків війни; роль інформаційно-психологічного впливу на учасників освітнього процесу в українських реаліях сьогодення; особливості дистанційної освіти під час війни.

Відповідальність за вірогідність викладеного матеріалу та належність його автору, за правильне цитування джерел та посилання на них покладено на авторів тез доповідей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

© Інститут психології імені Г. С. Костюка
НАПН України, 2024

освітнього простору в умовах війни має велике значення для забезпечення як їхнього психологічного благополуччя, так і відновлення освітньої системи після кризи.

Література

1. Надія та відчай: як впоратись із невизначеною втратою. URL: <https://howareu.com/materials/nadiia-ta-vidchai-iaak-vporatys-iz-nevyznachenoiu-vtratoiu>
2. Невизначена втрата. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XwDRBvJrSds>
3. Невизначена втрата: як працювати з сім'ями зниклих безвісти. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Am87h2QNTBM>
4. Полін Босс. Невизначена втрата. Поради фахівцям щодо супроводу людей, які втратили свій дім. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=TG7nwIkTEfg>
5. Рыбик Л. Життя в надії. Особливості психологічного супроводу членів родин зниклих безвісти практичний посібник. URL: https://griefassociation.com.ua/wp-content/uploads/2024/05/broshura_f-2.pdf
6. Boss P. Loss, Trauma, and Resilience. Therapeutic Work with Ambiguous Loss. W. W. Norton and Company, New York – London, 2006.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ У ПОДОЛАННІ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ

Кравець Ніна Павлівна,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
orcid.org 0000-0002-1423-8533*

Постановка проблеми. Розв'язана РФ війна проти України призвела до умов перманентного стресу як серед дорослих, так і серед дітей, зокрема учнів з інтелектуальними порушеннями (далі – учні з ІІІ). Повітряні тривоги, вибухи спричиняють складний емоційний та психологічний стан. Тому одним із ключових завдань сучасної школи є створення безпечного освітнього середовища для дітей, насамперед забезпечення психологічного супроводу освітнього процесу. Ці питання розглядають у своїх роботах І. Бойко, О. Вознесенська, В. Пророк, О. Максим, Т. Рябовол, О. Туриніна та інші науковці.

Мета роботи. Розкрити засоби соціально-психологічного впливу на дітей з ІІІ з метою подолання негативних наслідків війни.

Виклад основного матеріалу. Серед понять соціально-психологічного впливу на дітей, зокрема й на учнів з ІІІ, науковці розглядають психолого-педагогічний супровід. За С. Власенко, негативні наслідки травматичної кризи можуть призвести до порушення психіки та соматичного здоров'я особистості, порушення соціалізації та до його викривлення. Часто внутрішніх ресурсів особі недостатньо. Кваліфікована психологічна допомога реалізується у вигляді індивідуальних та групових форм психотерапевтичної роботи з особами на різних часових етапах [2, с. 68, 69].

Освіта є головним фактором фізичного та психічного захисту, оскільки забезпечує спокій завдяки безперервному навчанню. Як вказує І. Бойко, психологічний супровід – це система професійної діяльності педагогів, спрямована на створення оптимальних умов для позитивного розвитку взаємин дітей і дорослих, на психічний розвиток дитини [1].

Подолання негативних наслідків війни можливе завдяки зміні видів активності, тобто дотримання балансу між інтелектуальною і фізичною активністю. О. Вознесенська як засіб психолого-соціального відновлення особистості розглядає арт-терапію і вказує переваги цього методу: забезпечення додаткової розради для подолання наслідків пережитої кризи, оскільки малюнок допомагає знайти шлях до вирішення проблем [3].

Побороти негативні емоції допомагає читання антистресової літератури, наприклад «Тигролови» І. Багряного (власний досвід). Важливо використовувати на уроках техніки «Обійми метелика», «Дихання за квадратом», ігрові технології. Бажано приділяти увагу удосконаленню в учнів з ІІІ критичного мислення, яке допомагає в пошуку вирішення інших шляхів розв'язання різноманітних проблем, що виникають в сучасному повсякденному житті в умовах війни. Учні опановують здатність знаходити правильні рішення у життєвих ситуаціях, продукувати нові ідеї та успішно їх вирішувати в нестандартних ситуаціях навколишнього середовища. Навички критичного мислення дають змогу не розгубитися в інформаційному середовищі та не піддаватись маніпуляціям.

Висновки. Подолати негативні наслідки війни в учнів з ПП допоможе належний супровід їх у спеціальній школі завдяки роботі з ними членів педагогічного колективу. Долається посттравматичний синдром.

Література

1. Бойко І. І. Теоретико-методологічні засади психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами. *Інклюзивно-освітній простір: виклики сьогодення* : збірник матеріалів регіональної науково-практичної інтернет-конференції (25 червня 2020 р.) / КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР. Житомир, 2020. С. 28–33.

2. Власенко С. Б. Психологічна допомога особам, які знаходяться в стані травматичної кризи. *Юридична освіта*, 2018. № 2(3). С. 59–71.

3. Вознесенська О. Л. Арт-терапія як засіб психолого-соціального відновлення особистості. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*: збірник наукових праць. Київ : КДУ імені Тараса Шевченка, 2015. № 3(29). С. 40–47.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ТА ДОРОСЛИХ У ПОДОЛАННІ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ

*Полякова Віталія Іванівна,
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник Інституту
психології ім. Г. С. Костюка НАПН України
Orcid ID 0000-0002-2047-1737*

Нашу країну безжально руйнує війна. Разом із цим громадяни зазнають суттєвих матеріальних та психологічних втрат. Війна у всіх нас забрала спокій та впевненість у прийдешньому дні... Раптове руйнування стабільності зазвичай викликає страх та нерозуміння і в дорослих, а тим більше – у дітей. Це діти, які пережили бомбардування, артобстріли, ракетні атаки, які бачили смерті людей, зруйновані будинки, страшні пожежі; це поранені діти; це діти, які втратили близьку людину; діти-вимушені переселенці; діти військовослужбовців і волонтерів; діти полонених і зниклих безвісті. Ці діти пережили або переживають психотравматичні події, наслідки яких ще довго будуть відбиватися на їхньому психічному здоров'ї, поведінці, здатності будувати конструктивні соціальні зв'язки. Більшість дітей потребують особливого піклування, допомоги з боку дорослих, розуміння однолітків. Завдання із забезпечення